

Dersin Amacı

Bu dersin amacı, Türk dilinin Kuzey-Batı (Kıpçak) grubu içinde yer alan KırgızTürkçesini, özellikleser bilgisi (fonetik vefonoloji) açısından tanıtarak öğrencilerin bu lehçeyi sistematik bir biçimde incelemelerini sağlamaktır. Ders kapsamında KırgızTürkçesinin ses özellikleri, TürkiyeTürkçesi ile karşılaştırmalı olarak ele alınacak; böylece öğrenciler, Türkçenin farklı coğrafyalarda gelişmiş kolları arasındaki benzerlikleri vefarklılıkları ayırt etme becerisi kazanacaklardır. Öğrencilere, özgün KırgızTürkçesi metinleri üzerinde yapılacak analizlerle hem teorik hem de uygulamalı bilgi sunularak, KırgızTürkçesinin fonetik yapısı, ünlü ve ünsüz değişimleri, vurgu özellikleri veses olayları gibi temel ses bilgisi konuları öğretilcektir. Ayrıca bu analizler, Türk lehçeleri arasında tarihî veyapısal bağların kavranmasına katkı sağlayacak, öğrencilerin karşılaştırmalı Türk dili çalışmaları yapabilmeyeterliklerini artıracaktır. Sonuç olarak bu ders, öğrencilerin sadece KırgızTürkçesinin yapısını öğrenmelerini değil, aynı zamanda Türk dünyasının dilsel çeşitliliğini tanıyarak, dil birliğine yönelik bilinç geliştirmelerini ve Türk dil aştırmalarına daha donanımlı bir şekilde yaklaşmalarını hedeflemektedir.

Dersin İçeriği

Bu ders, Kırgız Türkçesinin yazı dili ve ses bilgisi özelliklerini kapsamlı biçimde ele alır. Kırgız Türkçesi alfabesi, fonetik yapı ve temel ses bilgisi kurallarının yanı sıra, yazı diline ait temel dil bilgisi yapıları ile söz varlığı da ders kapsamında incelenir. Öğrencilerin okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini geliştirmeye yönelik uygulamalı çalışmalar dersin önemli bir bölümünü oluşturur. Bu doğrultuda, çağdaş Kırgız edebiyatından seçilmiş metinler ile güncel Kazakça sesli ve görsel yayınlardan örnekler sunularak, öğrencilerin hem dilsel hem de kültürel yeterlik kazanmaları amaçlanır.

Dersin Kitabı / Malzemesi / Önerilen Kaynaklar

1. BURAN, Ahmet; ALKAYA Ercan (2017). Çağdaş Türk Lehçeleri. Ankara: Akçağ Yayınları. 2. ERCİLASUN, Ahmet Bican (2012). Türk Lehçeleri Grameri. Ankara: Akçağ Yayınları. 3. ÖNER, Mustafa (2013). Bugünkü Kıpçak Türkçesi. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 4. KASAPOĞLU ÇENGEL, Hülya (2017). Kırgız Türkçesi Grameri Ses ve Şekil Bilgisi. Ankara: Akçağ yayınları. 5. DERBİŞEVA, Zamira vd. (2005). Til Köpürö (Kırgız Tili Çet Eldikter Üçün) Bişkek: KTMU. 6. SAGINBAYEVA, Burul vd. (2009). Kırgız Tili, Okuu Kitebi 1. Bişkek: KTMU. 7. BURAN, Ahmet; ALKAYA Ercan (2011). Çağdaş Türk Yazı Dilleri-I. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları. 8. ARIKOĞLU, Ekrem vd. (2023). Kırgızca-Türkçe Sözlük, C. I-II. Bişkek: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Planlanan Öğrenme Etkinlikleri ve Öğretim Yöntemleri

Ders anlatımı, soru-cevap

Ders İçin Önerilen Diğer Hususlar

Online sözlüklerden yararlanılabilir.

Dersi Veren Öğretim Elemanı Yardımcıları

Dersin yardımcı öğretim elemanı bulunmamaktadır.

Dersin Verilişi

Yüz yüze

Dersi Veren Öğretim Elemanları

Dr. Öğr. Üyesi Janarbyek Asımkan

Program Çıktısı

1. Ders kapsamında öğrenciler, Türkçenin çağdaş lehçelerinin sınıflandırılmasına temel teşkil eden dilbilimsel ölçütleri öğrenir ve analiz süreçlerinde kullanmayı öğrenirler.
2. Kırgız Türkçesinin oluşumu, gelişme evreleri ve kullanıldığı coğrafi alanı açıklayabilir.
3. Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki temel fonetik farkları açıklayabilir.
4. Kırgız edebiyatının Kiril alfabesi ile yazılmış manzum ve mensur eserlerini okuyup, anlayabilir.

Sıra	Hazırlık		Öğretim Metodları	Teorik	Uygulama
	Bilgileri	Laboratuvar			
1			Ders anlatımı, soru-cevap.	Kırgız Türkleri. Kırgızistan'ın coğrafik konumu, devlet yapısı, nüfusu, etnik yapısı, Kırgızların sayısı ve yaşadığı bölgeler, Kırgızların ortaya çıkış tarihi, Kırgız adının anlamı	
2			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Kırgız Türkçesi. Kırgız Türklerinin kullandıkları alfabeler. 2.Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Kırgız Alfabeti sayfa: 6-8.	
3			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Kırgız Türkçesi alfabeti ve imlâ; Kırgızca selamlaşma, vedalaşma, teşekkür etme ve rica etme sözleri. 2.Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 8-10.	
4			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ses Bilgisi: Ünlülerin sınıflandırılması ve Kırgız Türkçesinde ünlülere ilişkin temel özellikler. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 10-12.	
5			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünlülerde ses değişimleri: ünlülerde kalınlık-incelik, ünlülerde genişlik-darlık, ünlülerde düzlük-yuvarlaklık, ünlü düşmesi. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 12-14.	
6			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünlülerde ses değişimleri: ünlülerde kalınlık-incelik, ünlülerde genişlik-darlık, ünlülerde düzlük-yuvarlaklık, ünlü düşmesi. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 14-16.	
7			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünsüzler. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 16-17.	
9			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünsüzler: ünsüzlerde düzenli ses değişimleri. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 18-19.	
10			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünsüzler: ünsüzlerde düzensiz ses değişimleri. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 20.	
11			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünsüzler: ünsüzlerde düzensiz ses değişimleri. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 21-22.	
12			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünsüzler: ünsüzlerde ses düşmesi. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 23-24.	
13			Ders anlatımı, soru-cevap.	1. Ünlü ve ünsüz türemesi. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 25-26.	
14			soru-cevap	1. Konu tekrarı. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 29-30.	
15			soru-cevap	1. Konu tekrarı. 2. Kırgız Tili, Okuu Kitebi I. 1. ders, Tanışma, sayfa: 29-30.	

İş Yükleri

Aktiviteler	Sayısı	Süresi (saat)
Vize	1	1,00
Final	1	1,00
Ders Öncesi Bireysel Çalışma	6	2,00
Ders Sonrası Bireysel Çalışma	7	2,00
Ara Sınav Hazırlık	5	2,00
Final Sınavı Hazırlık	5	2,00
Teorik Ders Anlatım	14	2,00

Aktiviteler	Ağırlığı (%)
Final	60,00
Vize	40,00

Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü / ÇAĞDAŞ TÜRK LEHÇELERİ VE EDEBİYATLARI X Öğrenme Çıktısı İlişkisi

	P.Ç. 1	P.Ç. 2	P.Ç. 3	P.Ç. 4	P.Ç. 5	P.Ç. 6	P.Ç. 7	P.Ç. 8	P.Ç. 9	P.Ç. 10	P.Ç. 11	P.Ç. 12	P.Ç. 13	P.Ç. 14	P.Ç. 15	P.Ç. 16	P.Ç. 17	P.Ç. 18	P.Ç. 19	P.Ç. 20	P.Ç. 21	P.Ç. 22
Ö.Ç. 1				5		5																
Ö.Ç. 2		5		5																		
Ö.Ç. 3				5		5																
Ö.Ç. 4						5		5		5												

Tablo :

- P.Ç. 1 :** Türklük bilimi kavramını tanımlayabilir, özelliklerini ve tarihî gelişimini açıklayabilir.
- P.Ç. 2 :** Türk dünyası kavramının tarihî gelişimi ve coğrafi sınırlarını bilir, Türk dünyasını oluşturan toplulukların tarihleri, günümüzdeki durumları ve bunların sosyo-kültürel ilişkileri hakkında bilgi sahibi olur.
- P.Ç. 3 :** Dil kavramını her yönüyle bilir, dilin incelenme yöntem ve disiplinlerini (dil bilimi, dil bilgisi, filoloji) tanıır ve çağdaş dil bilimi verileriyle Türk dilini inceleyebilir.
- P.Ç. 4 :** Çağdaş Türk dünyasının, yönere göre güneybatı, güneydoğu, kuzeybatı ve kuzeydoğu şeklinde sınıflandırılan lehçe gruplarını ve edebiyatlarını tanıır ve bu grupların dil ve edebiyat açısından ayırt edici özelliklerini bilir.
- P.Ç. 5 :** Türk dili tarihini, ilk yazılı belgelerden çağdaş Türk lehçelerinin ortaya çıkışına ve günümüzdeki durumuna kadar olan dönemlerini kronolojik olarak ve eserleriyle birlikte bilir.
- P.Ç. 6 :** Tarihî Türk lehçelerinde farklı alfabelerle (Köktürk, Uygur, Arap vd.) yazılmış metinleri okuyabilir, açıklayabilir ve dil yönünden inceleyebilir.
- P.Ç. 7 :** Çağdaş Türk lehçelerinde farklı alfabelerle (Latin, Kiril, Arap vd.) yazılmış metinleri okuyabilir, açıklayabilir ve dil yönünden inceleyebilir.
- P.Ç. 8 :** Çağdaş Türk lehçelerinin ağızları hakkında bilgi sahibi olur, bu ağızlardan derlenen veya bu ağızlarla yazılan metinleri okuyabilir, açıklayabilir ve dil yönünden inceleyebilir.
- P.Ç. 9 :** Çağdaş Türk lehçeleri arasında aktarma yapabilir.
- P.Ç. 10 :** Çağdaş Türk lehçeleri ve edebiyatlarının tarihî dönemlerine ait eserleri ve yazarları bilir, bu metinleri inceler, yorumlar ve karşılaştırarak tartışabilir.
- P.Ç. 11 :** Çağdaş Türk edebiyatlarına ait eserleri ve yazarları bilir, bu metinleri inceler, yorumlar ve karşılaştırarak tartışabilir.
- P.Ç. 12 :** Türk boylarının sahip olduğu kültürel değerler ve halk edebiyatı ürünleri ile ilgili konularda gerekli bilgi, birikim ve duyarlılığa sahip olur.
- P.Ç. 13 :** Alanıyla ilgili gelişmeleri izler, problemleri tespit eder, bu problemlerin çözümüne yönelik gerekli verileri toplar, bu verilere göre sonuçları yorumlar ve gerektiğinde yaptığı çalışmaları ilgili kişi, kurum ve kuruluşlarla paylaşarak meslekî konulara katkıda bulunur.
- P.Ç. 14 :** Alanıyla ilgili edindiği kuramsal ve uygulamalı bilgileri yaşam boyunca; eğitim-öğretim, araştırma ve topluma hizmet alanlarında kullanır, çözümler ve uygular.
- P.Ç. 15 :** İlgi alanında veya toplumun diğer kesimleriyle sözlü ve yazılı iletişim olanaklarını kullanarak profesyonel düzeyde iletişim kurabilir ve böylece sahip olduğu bilimsel bilgiyi açık ve yetkin biçimde aktarabilir.
- P.Ç. 16 :** Disiplinler arası takım çalışması yapar.
- P.Ç. 17 :** Sahada derleme, gözlem ve anket çalışmaları yapar.
- P.Ç. 18 :** Beşeri bilimler alanında sosyal, kültürel hakların evrenselliğini destekler, sosyal adalet bilinci kazanır, tarihî ve kültürel mirasa sahip çıkar.
- P.Ç. 19 :** Kalite yönetim ve süreçlerine uygun davranır ve katılır.
- P.Ç. 20 :** Sanat ve spor konularına ilişkin bireysel yeteneklerini geliştirir.

P.Ç. 21 : Bilgisayar yazılımlarını ve iletişim teknolojilerini alanının gerektirdiği düzeyde kullanır.

P.Ç. 22 : Bir veya birden fazla yabancı dil kullanarak alana ait konularda meslektaşlarıyla iletişim kurabilir.

Ö.Ç. 1 : Ders kapsamında öğrenciler, Türkçenin çağdaş lehçelerinin sınıflandırılmasına temel teşkil eden dilbilimsel ölçütleri öğrenir ve analiz süreçlerinde kullanmayı öğrenirler.

Ö.Ç. 2 : Kırgız Türkçesinin oluşumu, gelişme evreleri ve kullanıldığı coğrafi alanı açıklayabilir.

Ö.Ç. 3 : Kırgız Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki temel fonetik farkları açıklayabilir.

Ö.Ç. 4 : Kırgız edebiyatının Kiril alfabesi ile yazılmış manzum ve mensur eserlerini okuyup, anlayabilir.